

YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLER İLE İLGİLİ YAŞANILAN SORUNLARIN OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE İNCELENMESİ

INVESTIGATING THE PROBLEMS WITH FOREIGN STUDENTS ACCORDING TO THE OPINIONS OF SCHOOL ADMINISTRATORS

Mustafa SELBES
Millî Eğitim Bakanlığı
mustafaselbes.00@gmail.com
ORCID: 0009-0003-7887-4576

Behiye DAĞDEVİREN ERTAŞ
Yozgat Bozok Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
behiyeertas5884@gmail.com
ORCID: 0000-0003-2431-1914

ÖZ

Geliş/Received:

07.08.2024

Kabul/Accepted:

22.04.2025

Yayın/Published:

30.06.2025

Anahtar Kelimeler

İlkokul

Okul Yöneticisi

Yabancı Uyruklu

Öğrenci

Sorunlar

Çözümler

Keywords

Primary school

School administrator

Foreign student

Problems

Solutions

Bu çalışmanın amacı, Çorum ilinin Alaca ilçesindeki ilkokullarda görev yapan okul yöneticilerinin bakış açısından yabancı uyruklu öğrencilerle yaşanan sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini araştırmaktır. Çalışmanın katılımcı grubunu 10 ilkokul yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması modeli kullanılmıştır. Veriler görüşme tekniğiyle toplanmış ve betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili analizler neticesinde dil kaynaklı iletişim sorununun en büyük problem olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, okul kurallarına uymama, sosyalleşme zorlukları, devamsızlık, veli ilgisizliği, öğrencilerin öğrenmeye kapalı olması, okula ve sınıfa uyum güçlükleri ile öğrenciler arasında etnik gruplaşmalar da yaşanan diğer önemli sorunlar arasında belirtilmiştir. Bu sorunların sonucunda eğitim-öğretim sürecinde aksamalar, iş yükünde artış ve zaman kaybı yaşandığı ifade edilmiştir. Okul ortamında bu sorunların önlenmesi için uyum sınıfları oluşturulduğu, öğretmen desteğinin sağlandığı ve oryantasyon çalışmalarının düzenlendiği belirtilmiştir. Sorunların çözümüne yönelik olarak ise uyum sınıflarının sayısının artırılması, Türkçe dil kurslarının zorunlu hale getirilmesi, öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, öğrenciler arası sorunların çözümünde öğretmen yaklaşımının önemi, grup çalışmaları ve rehberlik çalışmalarına ağırlık verilmesi gerektiği önerilmiştir.

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the problems experienced with foreign students and solutions to these problems from the perspective of school administrators working in primary schools in Alaca district of Çorum province. The study group consists of 10 primary school administrators. Qualitative research method and case study model were used in the research. Data were collected using the interview technique and analyzed using the descriptive analysis method. As a result of the analysis of the study data, it was determined that language-related communication problems were the biggest problem. In addition, non-compliance with school rules, socialization difficulties, absenteeism, parental indifference, students' reluctance to learn, difficulties in adapting to school and class, and ethnic groupings among students were stated as other important problems. It was stated that as a result of these problems, there were disruptions in the education process, an increase in workload and loss of time. It was stated that in order to prevent these problems in the school environment, adaptation classes were created, teacher support was provided and orientation studies were organized. In order to solve the problems, it was emphasized that the number of adaptation classes should be increased, Turkish language courses should be made compulsory, and in-service training activities should be organized for teachers. In addition, it has been suggested that the importance of the teacher's approach in solving problems between students and that group work and guidance should be emphasized.

DOI: <https://doi.org/10.69643/kaped.1529279>

Atıf/Cite as: Selbes, M. & Dağdeviren-Ertas, B. (2025). Yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili yaşanan sorunların okul yöneticilerinin görüşlerine göre incelenmesi. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 6(1), 21-37.

Giriş

Son zamanlarda, iktidar kavgaları, savaşlar ve iç karışıklıklar gibi sebeplerle birçok insan, yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalmaktadır. Bu göçler genellikle farklı ülkelere veya bölgelere yönelmektedir. Bu durum göç edenler için yeni yerlerde eğitim almak, sosyal hayata uyum sağlamak gibi önemli zorlukları beraberinde getirmektedir. Özellikle göç edenlerin çoğunun çocuk olması, eğitimin bu süreçteki önemini ortaya koymaktadır. Göç, bireylerin yaşamlarında derin etkilere yol açan geçmişten günümüze devam eden önemli bir olgudur. Coğrafi olarak yer değiştirme şeklinde tanımlanan göç kavramı, çeşitli faktörleri içinde barındırır. Kişiler, yaşadıkları yerlerden, sosyal çevrelerinden ve ekonomik faaliyetlerinden ayrılarak yeni yerlere gitmekte ve burada yeni bir hayat kurmaktadır. Bu süreç, göçmenlerin yerleştikleri toplumlar üzerinde çeşitli etkiler yaratmaktadır (Toros, 2008). Toplumların yapısal dinamiklerini etkileyen göç, bir ülke içinde gerçekleşiyorsa "iç göç" olarak adlandırılırken, bireyler veya grupların ülkeler arasında hareket etmesi durumu ise "dış göç" olarak tanımlanır (Sayın vd., 2016). Nitekim Çorum ili Alaca ilçesi özelinde de son yıllarda dış göç artarak devam etmiştir. Bu göç dalgası sonucunda özellikle ilkökul çağında olan öğrenci sayısının fazlalığı dikkat çekicidir.

Küreselleşmenin bir sonucu olarak ekonomik ve finansal hareketlilik uluslararası bir boyut kazanmış, ulaşım ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi insanların ülkeler arasında hareket etmesine yol açmıştır. Dolayısıyla göç, farklı kültürlerin birleşmesi ve iş birliği yapması için olanaklar yaratmıştır. Fakat bu göçlerin sonucu olarak göç eden insanların etkileşiminde, yeni kültüre uyum sağlamalarında sorunlar yaşadıkları bilinmektedir (Aydeniz & Sarıkaya, 2021; Sayın vd., 2016; Ünsal & Baskan, 2021). Tarihsel süreç içerisinde göçün özellikleri farklılık göstermiştir. Başlangıçta savaş, kıtlık, iklim değişikliği gibi nedenlerden kaynaklanan göç günümüzde kültürel, politik, eğitimsel ve ekonomik faktörlerden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla toplumlar devamlı göç durumu ile karşı karşıya kalmış, araştırmalar da bu yönde artmıştır (Akıncı vd., 2015). Üzerinde değişik araştırmalar gerçekleştirilmiş olan göçler, zamanla olgusal olarak değişiklik göstermiştir. Son dönemlerde uluslararası yöne evrilmiş olan göç dalgası karşısında ülkeler politikalarında revizyona gitmiştir (Dönmez-Kara, 2015). Küresel olarak insan ve toplum yaşamını derinden etkileyen göçler, ülkemiz açısından da ciddi bir sorun halini almıştır. Kaştan (2015) tarafından yapılan araştırmanın sonuçları göçmen ailelerin toplumsal uyuma yönelik sorunlar yaşadıklarını ortaya koymaktadır.

Türkiye, coğrafi ve stratejik konumu gereği uzun yıllardır kitlesel göç ve sığınma hareketliliğiyle karşı karşıya kalmıştır. Ülke, batısında insan hakları standartları ve yaşam düzeyi yüksek Avrupa ülkeleriyle, doğu ve güneyinde ise siyasi istikrarsızlık ve savaşların olduğu Asya ve Ortadoğu ülkeleriyle komşudur. Son yıllarda Türkiye, siyasi istikrarı sağlamış ve ekonomisini güçlendirmiş bir ülke olarak bireysel ve kitlesel göçlerin önemli bir merkezi haline gelmiştir. Bu durum, ülkenin demografik yapısına, kamu güvenliğine, kamu düzenine, ekonomisine ve sosyo-kültürel yapısına doğrudan etki etmektedir. Bu nedenle, Türkiye'de göç hareketliliğinin etkileri giderek daha fazla gündeme gelmektedir (GİGM, 2013). Göçün Türkiye'nin sosyo-kültürel yapısı ve kamu hizmetleri üzerindeki etkileri göz önüne alındığında, özellikle çocukların eğitim hakkına erişimi konusu daha da önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, tüm çocukların eğitim hakkını güvence altına almakta ve taraf devletlere bu hakkın korunması konusunda sorumluluk yüklemektedir.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde tüm çocukların "yaşama, katılım, korunma ve gelişim" olarak ifade edilen temel hakları bulunmaktadır. Aynı zamanda tüm çocukların eğitim hakkı da vardır. Sözleşmeye taraf olan tüm devletlerin, çocukların eğitim hakkından eşit düzeyde adil olarak yararlanması ve eğitimsel faaliyetlerin yürütülmesi noktasında yükümlülükleri vardır (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF, 2007, s. 13). Buna paralel olarak gelecekte planlayacakları eğitsel olarak tüm faaliyetlerde ülkelerinde halihazırda bulunan yabancı uyruklu öğrencileri de dahil etmeleri, dışlamamaları gerekmektedir (Gencer, 2017).

Eğitim bir süreç boyunca devam eden çeşitli faaliyetler etrafında şekillenir. Bu faaliyetler boyunca bireyin olgunlaşmasını, erdemli bir insan olarak gelişmesini ve potansiyelini tam olarak gerçekleştirmesini amaçlar. Günümüzde toplumsal olay ve konular genel olarak eğitimle ilişkilendirilir (Şişman, 2017). Dolayısıyla eğitimin kişiye sosyalleşme olanağı sağlayan ve toplumsal yaşama hazırlayan önemli işlevleri bulunmaktadır. Eğitimde amaçlanan, bireyin sadece akademik anlamda gerekli bilgi ve becerilerle donanması değil aynı zamanda toplumsal becerilerini geliştirmesini, insan ilişkilerini yönetmesini ve toplum içindeki rolünü kavramasını sağlamaktır. Yabancı öğrencilerin sosyal süreçlere uyum sağlamalarında ve topluma entegrasyonlarında eğitimin önemli bir rol oynadığı bilinmektedir (Aydeniz & Sarıkaya, 2021).

Yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili birçok farklı tanım yapılmaktadır. Türkiye özelinde ise eğitim kurumlarında öğreniminde devam eden veya onlar için açılan kurslara giden yurttaş statüsünde olmayan bireyler olarak ifade

edilmektedir. Yabancı uyruklu öğrenciler hakkında yapılan tanımlamalarda ortak nokta ise farklı ülkelerden gelip ikamet ettiği ülkede eğitimine devam eden birey ifadesidir (Demir, 2020).

Zaruri sebeplerle göç ettikleri yerde eğitimlerine devam eden yabancı uyruklu öğrencilerin farklılıklarının dikkate alınması son derece önemlidir. Bu öğrencilerin örgün eğitim sistemine etkin bir şekilde katılmasında öğretmen ve okul yöneticilerinin farkındalık düzeylerinin yüksek olması şarttır (Otman & Aydoğan, 2024). Okullar bu süreçte öncelikle oluşabilecek sorunların kökenini anlamalı ve benzer problemlerin tekrarlanmaması için gerekli önlemleri almalıdır. Dolayısıyla, okul yönetimi ve eğitim paydaşlarının her birinin sağduyulu davranarak etkili kararlar alması ve harekete geçmesi son derece önemlidir.

İlkokullarda öğrenimine devam eden yabancı uyruklu öğrenciler, okullara nitelikli bir planlama olmadan kaydedilmektedir. Bu çocukların gelişimsel özellikleri ile geldikleri ülkenin eğitim sistemi koşulları ve konuştukları dil göz ardı edilmeden eğitim sistemine entegrasyonu, okul yöneticileri için büyük bir sorumluluk taşımaktadır (Biasutti & Concina, 2021). Eğitim sisteminde bu çocuklar için özel olarak tasarlanmış müfredatın olmaması, materyal eksikliği ve veli ilgisizliğinin yoğun olması, sıkça karşılaşılan sorunlardır. Ayrıca yabancı uyruklu öğrencilerin yerel dili öğrenememiş olmaları okulda öğretmenleri ve akranlarıyla iletişim sorunlarına neden olmaktadır (Ünsal & Başkan, 2021). Bu iletişim zorlukları, öğrencilerin okula uyum sağlamasını ve derslerde başarılı olmasını güçleştirmektedir. Aynı zamanda okul kurallarının anlaşılması ve benimsenmesi sürecini de etkilemektedir (Schotte et al, 2018). Eğitimin bireyin sosyalleşmesinde önemli rol oynadığı göz önüne alındığında, yabancı uyruklu öğrencilerin okula uyum sağlama süreci, toplumsal kuralları öğrenmeleri akran ilişkilerini geliştirmeleri ve kendini ifade etme becerilerini kazanmaları onların göç ettikleri yerlere adaptasyon sürecinde kritik bir aşamadır (Akgün, 2023).

Türkiye’deki eğitim sisteminde, yabancı uyruklu öğrencilere yönelik politika oluşturma ve geliştirme eksiklikleri bulunmaktadır. Okul yöneticileri, öğretmenler ve aileler, bu durumu sıkça dile getirmektedir. Eğitim sadece toplumsallaşma sürecini değil, aynı zamanda bireyin kişisel ihtiyaçlarını ve beklentilerini karşılamak için sağlıklı iletişim kurulmasını da içermektedir. Bu bağlamda çocukların yaşadıkları ülkenin başta dilini, kültürünü ve toplumsal öğelerini öğrenmeleri hayati önem taşımaktadır (Abacı-Yıldız, 2024; Aykut, 2019). Ülkemiz genelinde sayıları artan yabancı kökenli ailelerin çocuklarının eğitimsel sorunlara ilişkin çözüm odaklı politikaların belirlenmesine dönük kaynak oluşturabilecek bilimsel araştırmaların yetersiz olduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca, bu zorluklar giderek büyüyerek tüm eğitim çevrelerini etkilemektedir.

Yabancı uyruklu öğrenciler, geldikleri ülkenin eğitim sistemi, dil ve sosyal yapısına uyum sağlamakta zorlanabilmektedir (Portes & Hao, 2002). Özellikle ailelerinin düşük gelirli olması ve çocukların çalışma zorunluluğu, bu öğrencilerin okula devamında sorunlar yaşanmasına yol açabilmektedir (Chavkin, 1996). Bu durum, çocukların aileleri, öğretmenleri ve okul yöneticileri için önemli sorumluluklar doğurmaktadır.

Araştırmada ilkökul düzeyinde eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin meydana getirdiği sorunları belirlemek için okul yöneticilerinin görüşlerini almak ve çözüm önerilerini sunmak hedeflenmiştir. Demir’in (2020), Delen ve Ercoşkun’un (2019), Güngör ve Şenel’in (2018), Şimşir ve Dilmaç’ın (2018), İmamoğlu ve Çalışkan’ın (2018) araştırmalarında olduğu gibi mevcut araştırmalar daha çok öğretmen ve öğrenci odaklı olduğundan okul yöneticilerinin görüşlerinin de bu süreçte ele alınmasının faydalı olacağı, çalışmanın eğitim faaliyetlerini yöneten idarecilere, eğitim paydaşlarına, ailelere ve politika yapıcılara farklı bakış açıları kazandırarak yeni fikirler geliştirmeye katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Okul yöneticileri, okulun sürekliliği, eğitim faaliyetlerinin planlanması ve gelişimi gibi konularda büyük sorumluluk taşımaktadır (MEB, 2013). Ayrıca, yabancı uyruklu öğrencilerin okula uyum süreçlerinde karşılaşılan zorlukları belirlemek ve bu konuda çözüm stratejileri geliştirmek de önemli bir görevleri arasında yer almaktadır (Dinler & Hacıfazloğlu, 2020; Öner & Dur, 2023). Bu kapsamda araştırmanın amacını; ilkokullarda görevli okul yöneticilerinin görüşlerine göre yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili yaşanan sorunların ve çözüm önerilerinin tespit edilmesi oluşturmaktadır. Bu amaca ulaşmak için şu sorulara cevap aranmıştır:

1. İlkokulda okul yöneticilerinin yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili yaşadığı sorunlar nelerdir?
2. İlkokulda yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili yaşanan sorunların eğitim sürecine etkisi nelerdir?
3. İlkokulda yabancı uyruklu öğrencilerin okula uyumu konusunda yapılan çalışmalar nelerdir?
4. İlkokulda yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili yaşanan sorunlara ilişkin okul yöneticilerinin çözüm önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu çalışma, ilkokullarda görev yapan okul yöneticilerinin, yabancı uyruklu öğrencilere yönelik sorunlar hakkındaki görüşlerini inceleyen nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmalar, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi yöntemlerle veri toplama sürecine dayanır. Bu yaklaşım, olayları ve algıları, katılımcıların bakış açısından gerçekçi ve kapsamlı bir şekilde ortaya koymayı amaçlar. Araştırma sürecinde konular, araştırma kapsamındaki bireylerin bakış açısından ele alınarak incelenir (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması tekniği kullanılmıştır. Bu teknik, örnek olay veya vaka incelemesi olarak da bilinir. Durum çalışması, güncel bir olayın gerçek hayattaki bağlamını detaylı olarak inceleyen bir araştırma yaklaşımıdır. Bu yöntemde, olayın ve kapsamının net bir sınırının olmadığı, birden fazla kanıt veya veri kaynağının bulunduğu durumlarda görgül bir araştırma deseni olarak kullanılmaktadır (Yin, 1984).

Çalışma Grubu

Araştırma yabancı uyruklu öğrenci sayısının fazla olduğu Çorum ili Alaca ilçesi özelinde ilkokul yöneticileri ile yapılmıştır. Bu kapsamda amaçlı örnekleme yöntemine başvurularak ölçüt örnekleme tercih edilmiştir. Araştırmaya katkı sağlayan ilkokullardaki okul yöneticileri, Çorum/Alaca İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan bilgiler doğrultusunda seçilmiştir. Temel ölçüt olarak, okullarında yabancı uyruklu öğrencisi bulunan okullar belirlenmiştir. Araştırmanın yürütüldüğü okulda yabancı uyruklu öğrencilerin bulunması nedeniyle araştırmada amaçlı örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, çalışmanın hedefleriyle uyumlu belirli özelliklere odaklanarak ayrıntılı bir incelemeye olanak tanıyan olasılıksız bir örnekleme tekniğidir. Bu yöntem, önceden tanımlanmış ölçütleri veya koşulları karşılayan bir veya daha fazla farklı özelliği araştırırken kullanılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2020). Bu kapsamda çalışma grubunu Çorum ili Alaca ilçesinde ilkokul kademesinde görev yapan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 10 ilkokul yöneticisi oluşturmaktadır. Okul yöneticilerine ait bilgiler Tablo 1'de belirtilmiştir.

Tablo 1. Katılımcı Okul Yönetici Bilgileri

Katılımcı	Cinsiyeti	Yöneticilik Kıdemi	Eğitim Seviyesi	Okuldaki Öğrenci Sayısı/Yabancı Uyruklu Öğrenci Sayısı
Y1	Erkek	6	Yüksek Lisans	350/23
Y2	Erkek	31	Lisans	154/16
Y3	Kadın	9	Lisans	169/25
Y4	Kadın	2	Lisans	222/41
Y5	Erkek	12	Yüksek Lisans	304/19
Y6	Erkek	7	Lisans	487/21
Y7	Erkek	8	Lisans	94/18
Y8	Erkek	24	Lisans	223/49
Y9	Erkek	4	Lisans	400/68
Y10	Kadın	5	Yüksek Lisans	200/25

Tablo 1'de görüldüğü üzere, çalışma grubunu oluşturan okul yöneticilerinin çoğunluğunun erkek olduğu, kıdem sürelerinin 4 ile 31 yıl arasında değiştiği, genellikle lisans düzeyinde mezun oldukları ve okullarında eğitim gören yabancı uyruklu öğrenci sayısının 16 ile 68 arasında değiştiği belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

İlkokullardaki okul yöneticilerinin görüşlerinin alınması amacıyla veri toplam aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu görüşmeler, testler ve anketlerdeki sınırlamaları ortadan kaldıran esnek

yapılarıyla bilinir. Araştırmacılar genellikle yarı yapılandırılmış görüşmeleri belirli bir konuda derinlemesine bilgi elde etmek için tercih etmektedir (Büyüköztürk vd., 2020). Araştırma kapsamında, 12 adet soru içeren yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacılar tarafından hazırlanmış ardından uzman görüşüne sunulmuştur. Form, uzman görüşleri (3 Eğitim Yönetimi Alan uzmanı, 1 Ölçme ve Değerlendirme Alan Uzmanı) dikkate alınarak son şeklini almıştır. Ardından soruların anlaşılabilirliğinin belirlenmesi için 2 müdür yardımcısı ile pilot görüşme gerçekleştirilmiştir. Pilot görüşmelerin ardından soruların anlaşılabilirliğinin belirlenmesi üzerine 10 okul yöneticisi ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Her bir sorunun araştırma amacına uygunluğu özenle değerlendirilmiş; sorular tarafsız, açık ve net bir şekilde hazırlanmış, katılımcıların rahatlıkla anlayabileceği düzeyde sunulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri araştırmacılar tarafından okulda yabancı uyruklu öğrenci bulunan ilkökul yöneticilerinden görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Verilerin yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacağını garanti etmek adına katılımcılara gönüllü onam formu imzalatılmıştır. Görüşmeler okul yöneticilerinin ofislerinde gerçekleştirilmiş olup ortalama 40 dakika sürmüştür. Veri toplama esnasında gizlilik ve gönüllülük ilkelerine dikkat edilmiştir. Araştırma verilerinin analizinde, olayların doğal seyrinde incelenmesi amacıyla betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Her görüşme, kodlar doğrultusunda sınıflandırılarak gruplandırılmıştır. Betimsel analizde ortaya çıkan eylemler, ilgili bireyler ve eylemlerin gerçekleştiği bağlam gibi detaylar özel olarak tanımlanır. (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu çalışmada, okul yöneticilerinin görüşlerini temsil eden veriler, tema ve alt temalar aracılığıyla sunulmuştur. Veriler, yöneticilerin gizliliğini korumak için isimleri yerine "Y1", "Y2" gibi kodlarla temsil edilmiştir. Araştırma sürecinde yöneticilerin izniyle yapılan görüşmelerden elde edilen notlar, daha sonra Word belgesine aktararak temalar halinde düzenlenmiştir. Görüşmelerde ortak söylemler bulunarak temalar kategorilere ayrılmıştır. Tablolar ise frekans analizi kullanılarak hazırlanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırma kapsamında Yıldırım ve Şimşek'in (2016) önerdiği geçerlik ve güvenirlik kriterleri dikkate alınmıştır. Araştırma sürecinde iç geçerlilik açısından, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak olgu ve olaylar tutarlı bir şekilde yansıtılmıştır. Veri toplama aşamasında esneklik sağlanarak katılımcı yöneticilere güven duygusu verilmiştir. Görüşme formundaki sorular etik kurallara ve gizliliğe uygun olarak belirlenmiş ve vurgulanmıştır. Araştırmacı süreç boyunca kendi düşünce ve yargılarıyla yönlendirme yapmaktan kaçınmıştır. Verilerin analizinde oluşturulan tema ve alt temalar arasındaki ilişki dikkatlice incelenerek bütünlük sağlanmıştır. Dış geçerliliği sağlamak amacıyla amaçlı örnekleme yöntemiyle çalışma grubu belirlenmiştir. Bu yöntemle seçilen gönüllü ve uygun katılımcılarla, araştırılan olgu hakkında zengin veri elde edilmiştir. Araştırmacı, iç güvenirlik için katılımcı görüşlerine doğrudan alıntılar yapmıştır. Dış güvenirlik sağlamak için tarafsız davranmış ve kişisel tecrübelerini araştırma sürecine bilinçli olarak dahil etmemiştir. Güvenirliği artırmak için bir görüşmenin analizi bitmeden diğerine geçilmesine özen gösterilmiştir.

Bulgular

İlkokulda Yabancı Öğrenciler ile İlgili Yaşanılan Sorunlara Yönelik Bulgular

Okul yöneticilerinin yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili yaşanan sorunlara ilişkin görüşlerini içeren bulgular Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2. Yöneticilerin Yabancı Uyruklu Öğrenciler ile İlgili Yaşadığı Sorunlara İlişkin Görüşleri

Tema	Kategori	Kod	f
Okul kültürüne uyum		İletişim	10
		Okul kurallarına uymama	4
		Sosyalleşme	4
		Kılık-kıyafet	3
		Temizlik	2
		Şiddet	1

Yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili yaşanan sorunlar	Eğitim-öğretim süreci	Dil	9
		Akademik başarı	7
		Devamsızlık	5
		Denklik	5
		Veli ilgisizliği	2
	Aile	İletişim	9
		Velilere ulaşamama	6
		Toplantılara katılmama	3
		İlgisizlik	2
	Öğretmenlerin yaşadığı sorunlar	İletişim kuramama	10
		Sınıfa uyum	9
		Devamsızlık	7
		Motivasyon düşüklüğü	5
		Öğrenmeye kapalı olma	5
		Veli ilgisizliği	3
		Zorbalık olayları	3
		Temizlik sorunu	2
	Yabancı öğrencilerin arkadaşlarıyla yaşadıkları sorunlar	Etnik gruplaşma	9
		Dil farklılığı	5
		Dışlanma	5
		Akran zorbalığı	4
		Sosyalleşememe	4
		Uyum sağlayamama	2

Okul kültürüne uyum konusunda yaşanan sorunlar kategorisinde en fazla tekrarı yapılan kod, iletişim sorunu (f:10) kodudur. Bu kod hakkında yönetici ifadelerinden bazıları şunlardır:

“Okul kültürüne uyum konusunda en çok yaşadığımız sorun iletişimdir. Okulumuzda yabancı uyruklu öğrenci sayısı 23’tür. Bunların geldikleri ülkenin dilleri farklı olduğundan hem bizlerle hem öğretmenlerle hem de arkadaşlarıyla sağlıklı iletişim kuramıyorlar. Bu da onların okula uyumunu güçleştiriyor” (Y1)

“9 yıllık idareciyim. Bu okuldaki görevime 2022 senesinde başladım. Göreve başladığımda ilk defa Suriyeli öğrencilerle karşılaştım. Yaşadığım en önemli sorun dilden kaynaklı iletişim sorunudur. Ne onlar bizi ne biz onları tam olarak anlamıyoruz. Bu da beraberinde birçok sorunu getiriyor” (Y3)

Bireyler duygularını, düşüncelerini, hayallerini, sorunlarını iletişim sayesinde karşıya aktarabilir. Farklı kültürden gelen öğrencilerin okula ve çevreye uyum sağlamasında iletişimin önemli rolde olduğu okul yöneticilerinin ifadelerinde belirtilmiştir.

Bu koddan sonra en fazla tekrarı yapılan kodlar; okul kurallarına uymama (f:4), sosyalleşme sorunu (f:4), kılık kıyafet sorunu (f:3), temizlik sorunu (f:2), şiddet eğilimi (f:1) kodu olarak açığa çıkmıştır. Bu kodlar hakkındaki yönetici görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Okulumuzda bulunan Suriyeli öğrencilerin genelinde okul kurallarına uyma noktasında sıkıntılar yaşıyoruz. Bu durum okul düzenimizi etkiliyor.” (Y2)

“Okul ve sosyal çevreyle olan uyumları çok zayıf ve uyum sağlamak adına hiç çaba sarfetmiyorlar” (Y10)

“Kültürleri, yaşam tarzları farklı olduğundan ötürü okul kıyafetleri giymiyorlar. Uyarılarımıza aldırış etmiyorlar” (Y4)

“Bazı yabancı öğrencilerimizde temizlik hususunda sorunlarımız var. Kirli elbiselerle okula geliyorlar ve el yıkama alışkanlıkları yok.” (Y6)

Okul kültürü üzerinde iletişim haricinde diğer faktörlerde etkilidir. Nitekim okul yöneticileri okulun düzeni noktasında okul kurallarına uymamayı, okul ve çevre etkileşiminde sosyalleşmenin olamadığını, temizlik ve kılık kıyafet gibi etkenlerinde bir bütün olarak okula uyumu zorlaştırdığını ifade etmişlerdir.

Eğitim-öğretim sürecinde yaşanan sorunlar kategorisinde, en fazla tekrarı yapılan kod, dil sorunu (f:9) kodudur. Bu kod hakkında yönetici ifadelerinden bazıları şunlardır:

“Yönetici olarak bu süreçte gördüğüm en büyük sıkıntı dil problemidir. Konuşulan dil farklı olduğu için sınıf içi ve dışı etkinliklerde iletişim kurulamıyor. Bu da eğitim faaliyetlerinde aksamalara neden oluyor” (Y8)
“Okulumuzda yabancı uyruklu öğrenci sayımız 68’dir. Bu öğrencilerin neredeyse hepsinde dil faktöründen dolayı eğitim öğretim etkinliklerinde sıkıntılar oluşuyor” (Y9)

Eğitimsel süreçlerin amaçlar doğrultusunda etkili olarak sürdürülmesinde konuşulan dil çok önemlidir. Bu sayede öğretmenle öğrenciler arasında etkili bir iletişim kurulabilir. Yöneticiler de bu konu üzerinde durarak dil faktörünün eğitim sürecinde yaşanan sorunların ana etkeni olduğunu dile getirmişlerdir.

Bu koddan sonra en fazla tekrarı yapılan kodlar; akademik başarı düşüklüğü (f:7), devamsızlık sorunu (f:5), denklik sorunu (f:5), veli ilgisizliği (f:2) kodu olarak açığa çıkmıştır. Bu kodlar hakkındaki yönetici görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Bir önceki görev yaptığım okulda da Suriyeli öğrenciler vardı. O zaman yönetici değildim. Yönetici olarak atandığım bu okulda yaşadığım sorunlardan biri de akademik olarak bu öğrencilerin akranlarının gerisinde kaldığıdır” (Y5)
“Yabancı öğrencilerin okula kayıt esnasında seviyesinin ne durumda olduğunu bilmiyoruz. Bazıları yaşı büyük olmasına rağmen hiç okula gitmemiş, çoğunluğunun ise kendi ülkesinde ne seviyede eğitim aldığı bilgisine sahip olamıyoruz. Bu da gelişigüzel kayıtlara sebep olabiliyor” (Y3)

Aileler ile yaşanan sorunlar kategorisinde, en fazla tekrarı yapılan kod, iletişim sorunu (f:9) kodudur. Bu kod hakkında yönetici ifadelerinden bazıları şunlardır:

“Velilerin büyük çoğunluğu Türkçeyi bilmiyor. Okulla ilgili herhangi bir sorunu sağlıklı bir şekilde onlara iletemiyoruz.” (Y1)
“İletişim kurmakta zorlanıyoruz. Veli bizi anlamıyor, biz veliyi anlamıyoruz. Bu şekilde sorunlar gittikçe büyüyor.” (Y4)

Bu koddan sonra en fazla tekrarı yapılan kodlar; velilere ulaşamama (f:6), toplantılara katılmama (f:3), ilgisizlik (f:2) kodu olarak açığa çıkmıştır. Bu kodlar hakkındaki yönetici görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Yıl boyunca en az iki kere düzenlemiş olduğumuz okul toplantılarına ve öğrenci ile ilgili görüşmelere gelmiyorlar.” (Y6)
“Bu öğrenci velilerini kayıt aşmasından sonra neredeyse hiç görmedik. Okula karşı çok ilgisizler. Çocuklarının durumunu hiç merak etmiyorlar” (Y7)

Eğitim sürecinin önemli paydaşlarından olan veliler ile iletişimin sağlıklı yürütülmesi önemlidir. Yöneticiler ifadelerinde bu konuyu dikkate almış ve aileler özelinde yaşanan sorunların başında iletişim engelini görmüşlerdir.

Öğretmenlerinin yaşadığı sorunlar kategorisinde, en fazla tekrarı yapılan kod, iletişim kuramama (f:10) kodudur. Bu kod hakkında yönetici ifadelerinden bazıları şunlardır:

“Okulumuzda bizim gözlemlerimize göre öğretmenlerimizin yaşadığı en büyük sıkıntı iletişimdir. Dil bilmemeleri, anlatılanı anlamamaları sebebiyle akademik olarak çok geride kalıyorlar.” (Y4)
“Türkçe bilmemeleri nedeniyle öğretmen öğrenci iletişiminin çok zayıf olduğunu görmekteyiz. Bu durum ister istemez öğretmenleri etkiliyor” (Y10)

Bu kodun akabinde en fazla tekrarı yapılan kodlar; sınıfa uyum sorunu (f:9), devamsızlık (f:7), motivasyon düşüklüğü (f:5), öğrenmeye kapalı olma (f:5), veli ilgisizliği (f:3), zorbalık olayları (f:3) ve temizlik sorunu (f:2) kodu olarak açığa çıkmıştır. Bu kodlar hakkındaki yönetici görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Okulumuzda bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin devamsızlık sorunu öğretmenlerimizde en çok sıkıntı yaşadığı durumlardandır” (Y9)

“Okul projelerine, etkinliklere katılmıyorlar. Çoğu isteksiz, öğrenmek için çaba sarfetmiyorlar, sorumluluk almaktan kaçıyorlar” (Y3)

“Öğretmen arkadaşlarımız, sohbetlerimizde bu öğrencilerde kişisel bakım ve temizlik noktasında ciddi sorunlar olduğunu söylüyorlar” (Y2)

Yöneticilerin büyük çoğunluğu öğretmenlerin yabancı öğrencilerle yaşadığı sorunları ifade ederken, sınıfa uyum ve devamsızlık konularını ön plana almışlardır. Ayrıca öğrencilerin öğrenme noktasında ilgisiz tavırları, zorbalık olaylarının yaşanması ve veliden yeteri kadar destek olmayışının da öğretmen motivasyonu üzerindeki olumsuz etkisinden söz edilmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin arkadaşlarıyla yaşadığı sorunlar kategorisinde, en fazla tekrarı yapılan kod, *etnik gruplaşma* (f:9) kodudur. Bu kod hakkında yönetici ifadelerinden bazıları şunlardır:

“Gruplaşmalara şabit oluyoruz. Hep beraber hareket ediyorlar. Teneffüslerde bu durumu gözlemleyebiliyoruz. Bu durum onların arkadaşları ile olan etkileşimini engelliyor” (Y5)

“Kendi aralarında gruplaşmalar oluyor. Diğer arkadaşlarını aralarına katmıyorlar. Okul bahçesinde hep kendi içlerinde oynuyorlar” (Y6)

Bu koddan sonra en fazla tekrarı yapılan kodlar; dilin farklılığı (f:5), dışlanma (f:5), akran zorbalığı (f:4), sosyalleşememe (f:4) ve uyum sağlayamama (f:2) kodu olarak açığa çıkmıştır. Bu kodlar hakkındaki yönetici görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Okulumuzda zaman zaman dışlanma olaylarına şabit oluyoruz. Türk öğrenciler bu arkadaşlarını oyunlarına katmak istemiyor. Herhangi bir şeylerini paylaşmak istemiyorlar. Tabiri caizse onları ötekileştiriyorlar” (Y3)

“Kendilerini ifade edemediklerinde veya arka planda kaldıklarını hissettiklerinde akranlarına karşı zorbalık davranışları sergileyebiliyorlar” (Y4)

Öğrencilerin sosyalleşmesini sağlayan aileden sonra en önemli kurum okullardır. Okul yöneticileri bu bağlamda sorunları ifade ederken dilden kaynaklı uyum sağlama sorunlarına, ötekileştirme olaylarına ve akran zorbalığına değinmişler ve bu konuda hem Türk hem de yabancı öğrencilerin çeşitli zorluklar yaşadıklarına dikkat çekmişlerdir.

İlkokulda Yabancı Öğrenciler ile İlgili Yaşanılan Sorunların Eğitim Sürecine Etkileri

Okul yöneticilerinin yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili yaşanılan sorunların eğitim sürecine etkilerine ilişkin görüşlerini içeren bulgular Tablo 3’de belirtilmiştir.

Tablo 3. Yöneticilerin Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Yaşanılan Sorunların Eğitim Sürecine Etkilerine İlişkin Görüşleri

Tema	Kategori	Kod	f
Yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili yaşanılan sorunların eğitim sürecine etkisi	Eğitim sürecine etkileri	İş yükünün artması	8
		Zaman kaybı	6
		Akademik başarı düşüklüğü	5
		Okul ikliminin değişmesi	3
		Eğitim öğretimde aksama	3
		Öğretmen veriminin düşmesi	3

Eğitim sürecine etkileri kategorisinde, en fazla tekrarı yapılan kod, *iş yükünün artması* (f:8) kodudur. Bu kod hakkında yönetici ifadelerinden bazıları şunlardır:

“Okulla ilgili birçok sorunla uğraşırken, birde bu öğrencilerin problemleriyle uğraşmak samimi anlamda bizi yoruyor. Motivasyonumuzu düşürüyor.” (Y5)

“İlçe Milli Eğitimden sürekli bu öğrencilerin bilgileri, ikamet adresleri vs. isteniyor. Bu da okuldaki yoğun tempomuzda iş yükümüzü arttırıyor.” (Y6)

Bu koddan sonra en fazla tekrarı yapılan kodlar; zaman kaybı (f:6), akademik başarı düşüklüğü (f:5), okul ikliminin değişmesi (f:4), eğitim öğretimde aksama (f:3) ve öğretmen veriminin düşmesi (f:3) kodu olarak açığa çıkmıştır. Bu kodlar hakkındaki yönetici görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Öğrencilerin bazen kural tanımamazlığı, temizlik, öz bakım eksiklikleri ve giyim kuşamlarındaki farklılıklar nedeniyle okulun iklimi değişiyor.” (Y8)

“Sınıf denetimlerimizde yabancı öğrencisi olan ve olmayan sınıfların ilerlemelerinde farklılıklar olduğunu görüyoruz.” (Y2)

“Bazı öğrencilerimizde tüm uğraşlarına rağmen yeteri kadar ilerleme göremeyen öğretmenlerimizin verimi düşüyor.” (Y9)

Yöneticiler ifadelerinde yabancı uyruklu öğrencilerin problemleriyle çok uğraştıklarını, okulun gerçek sorunlarına bazen yeteri kadar zaman ayıramadıklarını belirtmişlerdir. Yine ders denetimlerinde yabancı öğrencisi bulunan sınıfların diğer sınıflara nazaran daha geride olduğunu, yine bu öğrencilerin tutum ve davranışlarının da okulun iklimini ve öğretmenin verimini olumsuz anlamda etkilediğini vurgulamışlardır.

İlkokulda Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Okula Uyumu Konusunda Yapılan Çalışmalar

Okul yöneticilerinin yabancı uyruklu öğrencilerin okula uyumu konusunda yapılan çalışmalara ilişkin görüşlerini içeren bulgular Tablo 4’te belirtilmiştir.

Tablo 4. Yöneticilerin Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Okula Uyumu Konusunda Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşleri

Tema	Kategori	Kod	f
Yabancı uyruklu öğrencilerin okula uyumu konusunda yapılan çalışmalar	Okul kültürüne uyum	Uyum sınıfı	4
		Öğretmen desteği	4
		Sosyal etkinliklere katılım	3
		Oryantasyon çalışmaları	2
		Türkçe öğrenmeye teşvik	2

Okul kültürüne uyum konusunda yapılan çalışmalar kategorisinde, en fazla tekrarı yapılan kodlar, uyum sınıfı (f:4) ve öğretmen desteği (f:4) kodudur. Bu kodlar hakkında yönetici görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Okulumuz bünyesinde uyum sınıfı var. Burada yabancı uyruklu 3. sınıf öğrencilerimiz okula, arkadaşlarına, öğretmenlere ve bizlere uyum sağlamaya çalışıyorlar. Dil öğreniyorlar.” (Y1)

“İlçedeki diğer ilkokullara göre yabancı uyruklu öğrencimiz fazla olduğu için okulumuzda uyum sınıfı açıldı. Bizler ve sınıf öğretmenleri açısından çok isabetli bir karar oldu. Olumsuz birçok davranışın önüne geçilmeye başlandı. İletişimde en büyük engel olan dil konusunda verilen eğitimler sayesinde çocuklarda ilerlemeler gözlemlendi.” (Y9)

Bu kodların akabinde en fazla tekrarı yapılan kodlar; sosyal etkinliklere katılım (f:3), oryantasyon çalışmaları (f:2) ve Türkçe öğrenmeye teşvik (f:2) kodu olarak açığa çıkmıştır. Bu kodlar hakkındaki yönetici görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Rehber öğretmenimiz ile daha okula ilk geldikleri andan itibaren oryantasyon çalışmaları kapsamında okulu ve çevresini tanıtıcı çalışmalar yapıyoruz. Bu çalışmalarımız yıl boyu çeşitli faaliyetler ile devam ediyor” (Y2)

“Velilere çocukların dili öğrenmeleri noktasında evde günlük konuşmalarında sürekli Türkçe konuşmalarını söylüyoruz. Bu sayede çocukların okula uyum noktasındaki en büyük engellerinden olan dili öğrenmeyi teşvik ediyoruz.” (Y7)

Çocuğun okula uyum sağlamasında ders dışı etkinliklere aktif katılımın önemi büyüktür. Katılımcılar tarafından çocukların adaptasyonunda, sosyal çevre ile etkileşim ve okul faaliyetlerine etkin katılıma dönük faaliyetlerin düzenlendiğine değinilmiştir. Yine oryantasyon kapsamında rehberlik çalışmaları ile dil öğrenme noktasında teşvikin uyum noktasında yapılan çalışmalardan olduğu belirtilmiştir.

Okul Yöneticilerinin İlkokulda Yabancı Uyruklu Öğrencilere ile İlgili Yaşanılan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Okul yöneticilerinin yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerilerine ilişkin görüşlerini içeren bulgular Tablo 5’te belirtilmiştir.

Tablo 5. Yöneticilerin Yabancı Uyruklu Öğrenciler ile İlgili Yaşanılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşleri

Tema	Kategori	Kod	f
Yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili yaşanan sorunlara ilişkin çözümler	Eğitim-öğretim süreci	Uyum sınıflarının arttırılması	10
		Denkliğin sağlanması	5
		Devamsızlık takibi	3
		Takviye kurslar	3
	Aile	Türkçe dil kursları	7
		Adres tespiti	4
		Veli ziyareti	3
	Öğretmenlerin yaşadığı sorunlara yönelik çözümler	Hizmetiçi eğitim	10
		Yönetici desteği	7
		Veli iletişimi	5
		Öğrencilerin şubelere eşit dağılımı	4
	Yabancı öğrencilerin arkadaşlarıyla yaşadıkları sorunlara yönelik çözümler	Grup çalışmalarının yapılması	7
		Öğretmen yaklaşımı	7
		Rehberlik çalışmaları	4
		Oyun eğitimi	4

Eğitim-öğretim sürecine ilişkin çözümler kategorisinde, en fazla tekrarı yapılan kod, uyum sınıflarının arttırılması (f:10) kodudur. Bu kod hakkında yönetici görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Bu öğrencilere dönük okulumuzda uyum sınıfı bulunmamaktadır. Uyum sınıflarının yabancı öğrencisi olan her ilkokulda açılması gerektiğini düşünüyorum.” (Y8)

“Uyum sınıfları çocukların okuluna, öğretmenine, arkadaşlarına, çevresine uyumuna katkı sağladığından ötürü, tüm okulların bünyesinde açılması zorunlu olmalıdır. Ayrıca uyum sınıflarının en alt kademeden yani okul öncesinden itibaren başlatılması gerekir.” (Y7)

Katılımcı yöneticilerin tamamı uyum sınıflarının çocuğun okul hayatına ve çevresine katkısından ötürü, bu tip öğrencisi bulunan ilkokullarda arttırılması ve hatta zorunlu olması gerektiğinin altını çizmiştir.

Bu koddan sonra en fazla tekrarı yapılan kodlar; denkliğin sağlanması (f:5), devamsızlık takibi (f:3) ve takviye kurslar (f:3) kodu olarak açığa çıkmıştır. Bu kodlar hakkındaki yönetici görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Gönderdiğimiz devamsızlık mektuplarına bir dönüş alamıyoruz. Çünkü okula bildirdikleri adreslerde yoklar. Devamsızlık takibinin düzenli yapılarak ağır yaptırımların getirilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (Y9)

“Öğrenciler en çok dil problemi yaşadıklarından okula geldikleri andan itibaren takviye kurslar düzenlenerek onların bu engelleri aşması ve iletişim becerilerinin artması sağlanabilir.” (Y4)

Aileler ile yaşanan sorunlara yönelik çözümler kategorisinde, en fazla tekrarı yapılan kod, Türkçe dil kursları (f:7) kodudur. Bu kod hakkında yönetici görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Diğer ülkelerdeki ailelere uygulanan zorunlu dil eğitime tabi tutulmaları gerekir. Dil eğitimini tamamlamayan ailelere ehliyet, resmî kurumlarda çalışma gibi konularda engel konulabilir.” (Y1)

“Halk Eğitim bünyesinde zorunlu dil kursları açılabilir.” (Y2)

Yöneticiler aileler ile yaşadıkları sorunların ana faktörünü dil olarak gördüklerinden, bu konuda zorunlu dil eğitiminin uygulanması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu konuda Halk Eğitim kurslarını işaret eden yöneticiler, dil bilmeyenlerin gerekirse kamu hizmetinin kısıtlanması gerektiğini söylemişlerdir.

Bu koddan sonra en fazla tekrarı yapılan kodlar; adres tespiti yapılması (f:4) ve veli ziyareti (f:3) kodu olarak açığa çıkmıştır. Bu kodlar hakkındaki yönetici görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Bize bildirdikleri ikamet adreslerinde genellikle bulunmuyorlar. Okula onlarla ilgili bir yardım vs. geldiğinde adreslerinde bulunmadıklarından ulaştıramıyoruz. Adres tespiti ve takibi için MERNİS sisteminden gerekli düzenlemelerin yapılması gerekir.” (Y8)

“Okulumuzda bu öğrenci velilerine dönük aylık veli ziyareti düzenliyoruz. Bu konuda olumlu dönüşler alıyoruz. Dolayısıyla veli ziyaretlerinin hem kendi okulumuzda hem de diğer okullarda da artırılması veli ile ilgili sorunlarımızı çözebilir.” (Y5)

Öğretmenlerin yaşadığı sorunlara yönelik çözümler kategorisinde, en fazla tekrarı yapılan kod, hizmetiçi eğitim (f:10) kodudur. Bu kod hakkında yönetici görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Öğretmenlerimize öğrencileri anlamak, kültürlerini tanımak amacıyla hizmetiçi eğitim verilebilir. Onların kültürlerine, dillerine yönelik bilgilerinin artması öğrenci ile bağ kurmasına kolaylaştıracağı kanaatindeyim.” (Y3)

“En fazla sorun yaşayan eğitim kademesinin başında ilkokullar geldiğini düşünüyorum. Bu konuda özellikle sınıf öğretmenlerinin zorunlu hizmetiçi eğitime tabi tutulmaları gerekir.” (Y6)

Bu kodun akabinde en fazla tekrarı yapılan kodlar; yönetici desteği (f:7), veli iletişimi (f:5) ve öğrencilerin şubelere eşit dağılımı (f:4) kodu olarak açığa çıkmıştır. Bu kodlar hakkındaki yönetici görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Bu süreçte öğretmenlerimizin materyal eksikliği yaşadığı, yalnız kaldıkları, motivasyonlarının düştüğü gibi durumlarla karşılaşabiliyoruz. Bundan dolayı onlara yanında olduklarını hissettirmemiz ve gerekli adımları atmamamız gerektiği kanaatindeyim.” (Y9)

“Bazı yabancı kökenli velilerimiz güzel Türkçe konuşuyor. Çoğunluğu ise hala dile hâkim değil. Bundan dolayı veli öğretmen etkileşimi tam olarak sağlanamıyor. Bu da öğretmenlerimiz açısından sorunlara neden oluyor. Bunun için velilere dönük dil eğitimi iletişim engelini giderecek ve öğretmenle veli arasındaki iletişim artıracaktır.” (Y10)

Okulda yönetici pozisyonundaki kişilerin öğretmenlerine karşı güvene dayalı, samimi bir iletişim kurması öğretmenlerin yaşadığı sorunların üstesinden gelmesinde belirleyici noktalardan biridir. Nitekim katılımcılar, okul yöneticilerinin yabancı uyruklu öğrencilerin öğretmenlerinin yanında olmaları ve her türlü desteği vermeleri gerektiğinin öneminden bahsetmiştir. Bu konuda ayrıca okula kayıta öğrencilere sınıflara eşit paylaşımının gerekliliği ve öğretmenlerin yaşadığı sorunlarda veli iletişimi de önemli görülmüştür.

Yabancı uyruklu öğrencilerin arkadaşları ile yaşadıkları sorunlara yönelik çözümler kategorisinde, en fazla tekrarı yapılan, grup çalışmalarının yapılması (f:7) ve öğretmen yaklaşımı (f:7), kodlarıdır. Bu kodlar hakkında yönetici görüşlerinden bazıları ise şunlardır:

“Beraber yapabilecekleri etkinliklerin planlanması, onların aralarındaki sorunların giderilmesine, arkadaşlık bağlarının kuvvetlenmesine olanak sağlayacağını düşünmekteyim.” (Y7)

“Özellikle bu noktada öğretmenlere çok iş düşüyor. Sınıf öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilere empatik yaklaşımı diğer öğrencileri de arkadaşlarına karşı olumlu yönde etkileyeceği açıktır.” (Y10)

“Öğretmenlerin ve idareci olarak bizlerin, uyruğu ne olursa olsun çocuklara samimi yaklaşmamız ve onları dışlamamız gerekir.” (Y8)

Grup çalışması öğrencilerde iş birliği, paylaşma ve dayanışma duygularını güçlendirir. Bu açıdan yöneticiler, grup çalışmaları ile öğrenciler arasındaki sorunların giderilebileceğini belirtmiştir. Tabi bu ortamı sağlayacak olan öğretmenin öğrencilere karşı empatik yaklaşımının önemi de vurgulanmıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, ilkokullardaki okul yöneticilerinin görüşlerinden yola çıkılarak, yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili yaşanan sorunların ve çözüm önerilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, okul yöneticilerinin yabancı uyruklu öğrencilerle yaşadıkları sorunlar araştırılmış ve okul kültürüne uyum konusunda tüm katılımcılar tarafından ortak bir sorun olarak iletişim eksikliği belirtilmiştir. Bu bulgu, iletişimin kurum içindeki önemli olduğunu vurgulamaktadır. Ak (2020), Muğlu (2022) ve Yalçın (2017), araştırma sonuçları bu bulgularla örtüşmektedir. Okul kurallarına uymama, sosyalleşme zorlukları, kıyafet standartları, temizlik düzeni ve şiddet eğilimi gibi konular, okul kültürüne uyum sağlamada karşılaşılan temel sorunlardır.

Yöneticilerin ifadelerine göre, eğitim-öğretim sürecinde dil sorununun yanı sıra öğrencilerde akademik başarı düşüklüğü, ciddi devamsızlık sorunları, denklik problemleri ve veli ilgisizliği gibi sorunlar yaşandığı belirtilmiştir. Bu bulguların Abacı-Yıldız (2024), Aykut (2019) ve İçöz’ün (2019) araştırma sonuçlarıyla örtüştüğü görülmektedir.

Yöneticiler, bu süreçte aile içi sorunların temelinde iletişim eksikliğini gözlemlemişlerdir. Ayrıca, velilere ulaşamama problemi de öne çıkan bir konu olarak ifade edilmiştir. Yöneticiler, velilerin okul toplantılarına katılmama ve ilgisizliklerinin de sorun olarak belirtildiğini dile getirmişlerdir. Bu sonuçlar Arslan ve Ergül (2022), Güngör ve Şenel’in (2018) araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Malkoç (2024) araştırmasında da okul-aile iş birliğinin olmaması, ebeveynlerin dili kullanmada güçlük yaşadıkları sonuçlarına ulaşmıştır.

Araştırmada, yöneticilerin görüşlerine göre öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar incelenirken, tüm katılımcı yöneticilerin yabancı uyruklu öğrencilerle iletişim kuramamanın ciddi bir sorun olarak görüldüğü ortaya çıkmıştır. Dil sorunlarından kaynaklanan iletişim eksikliği, öğrencilerin anlama, yazma ve konuşma becerilerinde çeşitli zorluklar yaratmaktadır (Kesten vd., 2010). Sınıf ortamında bu beceriden yoksun öğrencilerin bulunmasının, öğretmenlerin performans ve motivasyonunu olumsuz anlamda etkilemesi kaçınılmazdır. Yöneticiler, iletişim dışında, yabancı öğrencilerin sınıfa uyum sağlamaları, devamsızlık süreleri ve velilerin ilgisiz tavırları gibi konuları da ele almışlardır. Nitekim Akyokuş (2023) tarafından yapılmış olan araştırmanın sonuçları da mevcut araştırma bulgularını desteklemektedir. Ayrıca, Alan (2021) araştırmasında aile etmeninin öğrenci ilgisinde ve motivasyon düzeyinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Okul yöneticileri, yabancı uyruklu öğrencilerin arkadaşları ile yaşadıkları sorunların temelinde etnik gruplaşmanın yanı sıra diğer faktörlerin de etkili olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin kendi aralarında oyunlar oynadıkları ve beraber hareket ettikleri gözlemlenirken, aynı zamanda dışlanma olaylarının da yaşandığı vurgulanmıştır. Ayrıca, dil farklılıklarının iletişim ve uyum problemlerine yol açtığı da ifade edilmiştir. Bu sonuçlar Ak (2020), Muğlu (2022), Toktay (2023) ve Üstün ve Gökçe’nin (2024) araştırma sonuçlarıyla uyumludur. Dil faktöründen kaynaklı iletişim engelinin öğrenciler arasında sorun oluşturduğu Durmuş’un (2013) araştırmasında da belirtilmiştir.

Okul yöneticilerinin yabancı uyruklu öğrencilerle yaşanan sorunların eğitim sürecine etkileri kapsamındaki görüşlerine ait bulgular incelendiğinde, katılımcıların çoğunun iş yükünün arttığını dile getirdiği görülmektedir. Yöneticiler, okul içindeki diğer sorunlarla uğraşmanın yanı sıra bu öğrencilerle ilgilenmenin ekstra emek ve iş yükü gerektirdiğini belirtmektedir. Ayrıca, bu durumun zaman kaybına yol açtığı, eğitim-öğretim faaliyetlerinde aksaklıklara neden olduğu ve akademik başarı düşüklüğüne sebep olduğu vurgulanmaktadır. Arslan ve Ergül (2022) tarafından yapılmış olan araştırmanın bulgularında da yöneticiler, yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili birçok bürokratik işlemlerle uğraşmak zorunda oldukları için çalışma sürelerinin önemli bir kısmını bu tür işlere harcamaktadırlar. Sonuç olarak, öğretmen veriminin düşmesine neden olan bu süreçlerin eğitim sürecini

olumsuz etkilediği ifade edilmektedir. Ayrıca İçöz (2019) ve Sarıahmetoğlu'nun (2019) araştırma bulgularıyla da mevcut araştırmanın bulguları örtüşmektedir.

Araştırmada okula uyum üzerine yapılan çalışmalarda, okullarda uyum sınıflarının bulunduğu ve bu sınıflarda dil ve okula uyum konularında eğitimlerin verildiği belirtilmiştir. Ayrıca, öğrencilere öğretmen desteği sağlandığı, sosyal etkinliklere katılımın teşvik edildiği, okul ve sosyal çevre hakkında bilgilendirici oryantasyon faaliyetlerinin düzenlendiği ve dil öğrenmeye yönelik motivasyon artırıcı çalışmalar yapıldığı vurgulanmıştır. Nitekim bu süreçte dil eğitiminin önemli olduğu Takır ve Özerem'in (2019) çalışmasında da ortaya konmuştur. Araştırma bulgularına paralel olarak Alan (2024) araştırma bulgularında ise uyum problemine yönelik sorunların giderilmesinde oryantasyon eğitimi ile öğrencilerin birbirleriyle kaynaşacakları etkinliklerin düzenlenmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Okul yöneticilerinin, yabancı uyruklu öğrencilerle yaşanan sorunların çözümüne ilişkin önerilerine ilişkin bulgular incelendiğinde, yöneticilerin ortak görüşü eğitim-öğretim sürecinde uyum sınıflarının sayısının artırılması gerektiği yönündedir. Ayrıca denkliğin sağlanması için yeni düzenlemeler getirilmesi gerektiği ve devamsızlık takibinin daha etkili bir şekilde yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Sarıtaş vd. (2016) araştırmalarında dil sorununun göç eden öğrenciler özelinde öncelikli bir sorun olarak yaşandığını belirtmiştir. Nitekim, yöneticiler tarafından dil konusunda okul bünyesinde takviye kursların açılması gerektiğinin altı çizilmiştir.

Ailelerle yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerilerinde, adres tespiti konusunda ciddi sıkıntılar olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda, MERNİS sisteminde gerekli iyileştirmelerin yapılması ve veli ziyaretlerinin sıklığının artırılması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, velilere Türkçe dil kursları düzenlenmesi gerektiği de dile getirilmiştir. Nitekim, Sevinç (2021) araştırmasında da yabancı uyruklu öğrencilerin okula adaptasyonunun sağlıklı ve hızlı olmasında velilerin desteği ve eğitim almaları gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Katılımcılar, öğretmenlerin yaşadığı sorunlara çözüm önerileri olarak hizmet içi eğitim faaliyetlerine odaklanılması gerektiği konusunda ortak bir görüş bildirmişlerdir. Nitekim, Sarıahmetoğlu (2019) araştırmasında da öğretmenlerin yabancı öğrencilere yönelik bir eğitimden geçmesinin yararlı olacağı bulgusuna ulaşmıştır. Ayrıca yönetici desteği, veli iletişimi ve yabancı öğrencilerin sınıflara eşit olarak dağılması gibi konular da yöneticilerin çözüm önerileri arasında yer almaktadır. Bu bulgular Özer, Komsuoğlu ve Ateşok (2016); Bulut, Kanat Soysal ve Gülçiçek'in (2018) araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Okul yöneticileri, yabancı uyruklu öğrencilerin arkadaşlık konusundaki sorunlarını çözmek için çeşitli önerilerde bulunmuşlardır. Bu öneriler arasında, grup çalışmalarının düzenlenmesi ve öğretmenlerin rolünün önemi vurgulanmaktadır. Ayrıca rehberlik etkinlikleri ve oyun temelli eğitimler gibi faaliyetlerle, öğrenciler arasındaki mevcut sorunların üstesinden gelmenin mümkün olabileceği ifade edilmiştir. Bu sonuçlar Takır ve Özerem'in (2019) bulgularıyla uyumludur.

Araştırma sonuçlarına dönük öneriler; uygulayıcı ve araştırmacılar açısından olmak üzere şu şekilde ifade edilmiştir:

1. Yabancı uyruklu öğrencilerin okul kültürüne uyum sağlamalarında, eğitim-öğretim sürecinde yaşadıkları sorunların temelinde dilden kaynaklı iletişim engeli önemli bir faktör olarak görülmektedir. Bu nedenle özellikle ilkokullarda uyum sınıflarının zorunlu olması gerekmektedir. Ayrıca ailelerin bu süreçte karşılaştıkları iletişim zorluklarını aşmaları için Halk Eğitim bünyesinde zorunlu dil kursları açılabilir.
2. Öğrencilerin devamsızlık sorunlarıyla başa çıkmak için yapılacaklar çok önemlidir. Veli adreslerinin doğru bir şekilde MERNİS sisteminde güncel tutulması için gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte, veli ziyaretlerinin sıklığının artırılması da büyük önem taşımaktadır.
3. Sınıfında yabancı uyruklu öğrencisi bulunan öğretmenlere yönelik zorunlu hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlenebilir. Bu eğitimler, öğretmenlerin kültürel farklılıkları anlamalarını sağlayarak daha iyi bir eğitim ortamı yaratmalarına yardımcı olabilir. Ayrıca, dil öğretimi teknikleri ve öğrenci ihtiyaçları konularında bilgi, beceri ve tecrübelerini artırmalarına da katkıda bulunabilir.
4. Yabancı uyruklu öğrencilerin arkadaşlarıyla yaşadıkları sorunlara dönük çözüm arayışları kapsamında, okul içi ve dışı faaliyetlerde öğrencilerin tamamının yer alacağı grup etkinlikleri ve eğitsel oyunlar düzenlenebilir. Bu tür etkinlikler, öğrenciler arasında dayanışma, iş birliği ve ortak hareket etme becerilerinin önemini vurgulayarak bu yönleri geliştirmeye katkı sağlar. Ayrıca, rehberlik çalışmalarının daha fazla desteklenmesiyle birlikte öğrenciler arası sorunların çözümüne daha etkin bir şekilde yardımcı olunabilir. Bu çalışmalar, öğrencilerin birbirlerini daha iyi anlamalarını ve farklı kültürel bağlamlardan gelen arkadaşlarıyla daha sağlıklı ilişkiler kurmalarını teşvik eder.

5. Bu bağlamda, okulun gelişimi ve sürekliliğinden sorumlu okul yöneticilerinin kendilerini bu alanda eğitmesi ve yetiştirmesi çok önemlidir. Bu açıdan yöneticilere dönük kapsayıcı eğitim anlayışına yönelik hizmetiçi eğitimlerin artırılması gereklidir.
6. Araştırma, belirli bir bölgede görev yapan ilkökul düzeyindeki okul yöneticileri ile gerçekleştirilmiştir. Ancak yeni araştırmaların, farklı ve daha geniş bölgelerde, çeşitli okul türlerinde görev yapan okul idarecileri ile yapılması, alana önemli katkılar sağlayacaktır.
7. Okul yöneticilerinin görüşleri araştırma kapsamında incelenmiştir. Ayrıca, farklı çalışmalarda velilerin, öğrencilerin ve öğretmenlerin görüşleri de dikkate alınarak, ortaya çıkan sorunlar çeşitli değişkenler üzerinden değerlendirilebilir. Bu şekilde elde edilen veriler, okul ortamında karşılaşılan zorlukların geniş bir perspektiften ele alınmasına olanak tanır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar olarak, bu makalenin araştırma, yazarlık ve/veya yayın süreci ile ilgili herhangi bir potansiyel çıkar çatışması olmadığını beyan ederiz.

Mali Destek

Yazarlar bu makalenin araştırılması, yazılması ve/veya yayınlanması için herhangi bir mali destek almamıştır.

Yayın Etiği Beyanı

Çalışmada etik dışı bir husus bulunmadığını, araştırma ve yayın etiğine özenle uyulduğunu beyan ederiz.

Yazar Katkı Oranı

Çalışma, araştırmacılar arasında eşit bir iş birliği ile yürütülmüş ve raporlanmıştır.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma için Yozgat Bozok Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Etiği Kurulu'ndan 21/02/2024 tarih ve 11/29 sayılı kararı ile etik kurul onayı alınmıştır.

Kaynakça

- Abacı Yıldız, C. (2024). *Eğitim ve göç politikalarının ortak yüzü: Çok kültürlülük ekseninde göçmen çocukların okul ve toplumla uyumu* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Ak, N. (2020). *Yabancı uyruklu öğrencilerin okula uyumda karşılaştığı sorunlar* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Akgün, A. (2023). Türkiye'deki göçmen çocukların eğitim sorunları konusunda tarihsel bir çerçeve. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 27(2), 395-406.
- Akinci, B., Nergiz, A. & Gedik, E. (2015). Uyum süreci üzerine bir değerlendirme: Göç ve toplumsal kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 58-83.
- Akyokuş, M. (2019). *Türkiye'de okul çağındaki Suriyeli çocukların eğitim ve uyum sorunları: Okul sosyal hizmeti model önerisi* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Alan, S. (2024). Okul yöneticileri ve öğretmenlerin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitiminde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Mardin Artuklu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mardin.
- Alan, Y. (2021). İlgili çalışmalardan hareketle Suriyelilere Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (52), 119-146.
- Arslan Ü., & Ergul, M. (2022). Mülteci öğrencilerin eğitimlerinde yaşadıkları sorunlar: öğretmenlerin perspektifinden bir delphi çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (54), 1-31.

- Aydeniz, S., & Sarıkaya, B. (2021). Göçmen çocukların eğitiminde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(1), 385-404.
- Ayut, S. (2019). *Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitim sorunları: Farklılıklara saygı eğitimi odağında okul sosyal hizmeti önerisi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Biasutti, M., & Concina, E. (2021). Including migrant students in the primary school: perspectives of Italian principals. *International Journal of Educational Management*, 35(5), 984-999.
- Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu [UNICEF]. (2007). Çocuk hakları ve gazetecilik uygulamaları hak temelli perspektif. UNICEF Dublin Teknoloji Enstitüsü.
- Bulut, S., Soysal, Ö. K., & Gülççek, D. (2018). Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğretmeni olmak: Suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan sorunlar. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(2), 1210-1238.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Chavkin, N. F. (1996). Involving migrant families in their children's education: Challenges and opportunities for schools. In S. L. Christenson, & J. C. Conoley (Eds.), *Home-school collaboration: Enhancing children's academic and social competence* (pp. 105-129). Silver Spring, MD: National Association of School Psychologists.
- Çakır, S. (2011). Geleneksel Türk kültüründe göç ve toplumsal değişme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1) 129-142.
- Delen A., & Ercoşkun M. H. (2019). Yabancı uyruklu öğrencilerin bulunduğu ilkokullarda istenmeyen öğrenci davranışlarının nitel açıdan incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(223), 299-322.
- Demir, M. (2020). *Milli eğitime bağlı devlet okullarında yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarına ilişkin öğretmen görüşleri* [Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Dinler, C., & Hacıfazlıoğlu, Ö. (2020). Mülteci çocukların ilköğretime uyum süreçleri: Tekirdağ ilinin bir okulundaki öğretmenlerin ve yöneticilerin deneyimleri. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(6), 1717-1728.
- Dönmez Kara, C.Ö. (2015). *Göç bağlamında uluslararası işbirliği ve Türkiye'nin politikaları* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Durmuş, M. (2013). Türkçenin yabancılara öğretimi: sorunlar, çözüm önerileri ve yabancılara Türkçe öğretiminin geleceğiyle ilgili görüşler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11), 207-228.
- Gencer, T. E. (2017). Göç ve eğitim ilişkisi üzerine bir değerlendirme: Suriyeli çocukların eğitim gereksinimi ve okullaşma süreçlerinde karşılaştıkları güçlükler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10 (54), 838-851.
- GİGM (2013). *Türkiye ve göç yönetimi*. Ankara: Pozitif Matbaa.
- Güngör, F., & Şenel, E. A. (2018). Yabancı uyruklu ilkokul öğrencilerinin eğitim-öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 8(2), 124-173.
- İçöz, H. (2019). *İlkokullarda yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili karşılaşılan sorunlar* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- İmamoğlu, H. V., & Çalışkan, E. (2017). Yabancı uyruklu öğrencilerin devlet okullarında ilkokul eğitimine dair öğretmen görüşleri: Sinop ili örneği. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 529-546.
- Kaştan, Y. (2015). Türkiye'de göç yaşamış çocukların eğitim sürecinde karşılaşılan problemler. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (4), 2015-229.
- Kesten, A., Kıröğlu, K. & Elma, C. (2010). Language and education problems of international students in Turkey. *Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24, 65-85.
- Malkoç, E. (2024). Örgün eğitimde yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenme süreçleri: Bir durum çalışması [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- MEB. (2013). *Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği*. Resmi Gazete, (28758). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/09/20130907-4.htm>
- Muğlu, T. (2022). *Erzurum ilinde ikamet eden zorunlu eğitime tabi yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim sorunları* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Otman, M. & Aydoğan, İ. (2024). Göçmenlerin örgülerinin eğitime dahil edilme sürecinin ayrıntıları problemler. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 6(10), 205-234.

- Öner, G., & Dur, H. (2023). Yabancı uyruklu öğrencilerin okula uyum süreçlerine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 285-307.
- Özer, Y. Y., Komsuoglu, A. & Ateşok Z. Ö. (2016). Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(37), 711-747.
- Portes, A., & Hao, L. (2002). The price of uniformity: Language, family and personality adjustment in the immigrant second generation. *Ethnic and racial studies*, 25(6), 889-912.
- Sağlam, S. (2016). Türkiye 'de iç göç olgusu ve kentleşme. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü*, 1(5), 33-44.
- Sarıahmetoğlu, H. (2019). *Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim sistemine uyumunda karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü., & Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (Ek 1)*, 208-229.
- Sayın, Y., Usanmaz A. & Aslangiri, F. (2016). Uluslararası göç olgusu ve yol açtığı etkiler: Suriye göçü örneği. *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 18 (31), 1-13.
- Schotte, K., Stanat, P., & Edele, A. (2018). Is integration always most adaptive? The role of cultural identity in academic achievement and in psychological adaptation of immigrant students in Germany. *Journal of youth and adolescence*, 47, 16-37.
- Sevinç, E. (2021). Okul yöneticileri ve öğretmenlerin mülteci veliler ile karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İbn Haldun Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Şimşir, Z., & Dilmaç, B. (2018). Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü okullarda öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *İlköğretim Online*, 17(2), 1116-1134.
- Şişman, M. (2017). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Takır, A., & Özerem, A. (2019). Göçle gelen yabancı uyruklu öğrencilerin okul ortamında karşılaştıkları sorunlar. *Folklor/Edebiyat*, 25(97), 659-978.
- Toktay, G. (2023). *Okul yöneticilerinin göçmen öğrencilere ilişkin görüşlerinin kapsayıcı eğitim bağlamında değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Toros, A. (2008). *Sorunlu bölgelerde göç*, Global Strateji Enstitüsü, Ankara.
- Ünsal, Y. & Baskan, G. (2021). The problems of teachers who have immigrant students in their classes and solutions. *Journal of Computer and Education Research*, 9(17), 199-224.
- Üstün, A., & Gökçe, E. (2024). Mülteci öğrencilerin okullardaki sosyal uyumları ile ilgili problemleri konusundaki yönetici ve öğretmen görüşleri. *Academic Social Resources Journal*, 7(40), 836-841.
- Yalçın, F. (2017). *İstanbul'da yaşayan suriyeli çocukların eğitime katılımları bağlamında uyum ve kültürlenme süreçleri* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED SUMMARY

Migration is an event that continues from past to present. As a result of globalization, economic and financial mobility has gained an international dimension, and the development of transportation and communication technologies has led to people moving between countries. Therefore, migration has created opportunities for different cultures to unite and cooperate. However, as a result of these migrations, it is known that migrating people have problems in adapting to the new culture in their interaction (Sayın et al., 2016). It is a known fact that immigrant families experience problems about social harmony (Kaştan, 2015).

Migrations, on which various studies have been carried out, have changed factually over time, and there have been developments in this regard in the research conducted. Countries have revised their policies in the face of the recent wave of international migration (Dönmez Kara, 2015). Migrations, which deeply affect human and social life globally, have become a serious problem for our country. Due to its location, our country constantly receives migration and is at the transit point for people who will migrate between countries.

There are many different definitions regarding foreign students. In Türkiye, it is defined as individuals who do not have citizen status who continue their education in educational institutions or attend courses opened for them. The common point in the definitions made about foreign students is the expression of an individual who comes from different countries and continues his education in the country where he resides (Demir, 2020).

Foreign students who continue their education in primary schools are enrolled in schools without qualified planning. It is a great responsibility for school administrators to integrate these children into the education system, without ignoring their developmental characteristics, the education system conditions of the country they come from, and the language they speak.

School administrators bear great responsibility for issues such as school continuity, planning and development of educational activities. In addition, one of their important duties is to identify the difficulties encountered by foreign students in their adaptation to school and to develop solution strategies in this regard.

The aim of this study is to identify the problems and solution suggestions regarding foreign students, according to the opinions of school administrators working in primary schools. To achieve the main goal, answers to the following questions were sought:

- 1- What are the problems experienced by school administrators regarding foreign students in primary schools?
- 2- What are the effects of the problems experienced with foreign students in primary school on the education process?
- 3- What are the studies carried out on the adaptation of foreign students to school in primary school?
- 4- What are the solution suggestions of school administrators regarding the problems experienced with foreign students in primary schools?

This study is a qualitative research that examines the opinions of school administrators working in primary schools about the problems experienced by foreign students. Based on the opinions of school administrators in primary schools, it was aimed to determine the problems and solution suggestions regarding foreign students. The data collected with the interview technique was analyzed in accordance with descriptive analysis.

In the study, the problems experienced by school administrators with foreign students were investigated and lack of communication was stated as a common problem by all participants regarding adaptation to school culture. This finding highlights the importance of communication within the organization. The research results of Yalçın (2017), Ak (2020) and Muğlu (2022) coincide with these findings.

According to the statements of the administrators, it was stated that in addition to the language problem during the education process, students experienced problems such as low academic success, serious absenteeism problems, equivalence problems and parental indifference. These findings appear to coincide with İçöz's (2019) research results.

In the research conducted on school adaptation, it was stated that there were adaptation classes in schools and training was given on language and school adaptation in these classes. In addition, it was emphasized that teacher support was provided to students, participation in social events was encouraged, informative orientation activities about the school and social environment were organized, and motivation-increasing activities were carried out for language learning. As a matter of fact, it was revealed in the study of Takır and Özerem (2019) that language education is important in this process.